

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات پژوهش

مقدمه	۲
۱-۱- بیان مسئله	۴
۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق	۷
۳-۱- هدف های تحقیق	۱۰
۱-۳-۱- هدف کلی	۱۰
۲-۳-۱- اهداف جزئی	۱۱
۴-۱- فرضیه های تحقیق	۱۱
۱-۴-۱- فرضیه اصلی	۱۱
۲-۴-۱- فرضیه های فرعی	۱۱
۵-۱- تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیر ها	۱۱
۱-۵-۱- تعاریف مفهومی	۱۱
۶-۱- قلمرو پژوهش	۱۲

فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش

مقدمه	۱۴
۱-۲- مبانی نظری همدلی	۱۴
۱-۱-۲- همدلی	۱۴
۲-۱-۲- مفهوم شناسی همدلی و چگونگی همدلی کردن	۱۶
۳-۱-۲- همدلی و رابطه آن با نوع دوستی	۱۶
۴-۱-۲- آثار مثبت همدلی	۱۷
۵-۱-۲- روش های افزایش همدلی	۱۸
۶-۱-۲- اثرات مهارت همدلی در زندگی	۱۹
۷-۱-۲- اصول مهارت همدلی	۲۰
۱-۷-۱-۲- اصل خوب گوش دادن	۲۱
۲-۷-۱-۲- اصل هماهنگ شدن با احساس طرف مقابل	۲۱
۳-۷-۱-۲- اصل عدم بهره گیری از جملات قاطعانه	۲۲

- ۲۲ ۸-۱-۲- انواع همدلی
- ۲۳ ۹-۱-۲- دلایل اهمیت و لزوم همدلی در زندگی فردی و اجتماعی
- ۲۳ ۱۰-۱-۲- زمینه های بروز رفتار همدلانه
- ۲۴ ۱-۱۰-۱-۲- فرهنگ
- ۲۴ ۲-۱۰-۱-۲- زندگی در اجتماع
- ۲۴ ۳-۱۰-۱-۲- آموزش شناخت، درک و ابراز احساسات خود و دیگران
- ۲۵ ۴-۱۰-۱-۲- تشویق رفتار های همدلانه از طرف دیگران
- ۲۵ ۵-۱۰-۱-۲- جنسیت فرد
- ۲۵ ۱۱-۱-۲- راه های رسیدن به همدلی
- ۲۵ ۱-۱۱-۱-۲- درک چارچوب ذهنی دیگران
- ۲۶ ۲-۱۱-۱-۲- کنترل احساسات و هیجان
- ۲۶ ۳-۱۱-۱-۲- گوش دادن
- ۲۷ ۱۲-۱-۲- راه کار های تقویت همدلی
- ۲۸ ۱۳-۱-۲- روش های تربیت همدلی در کودک
- ۲۹ ۱۴-۱-۲- آموزش همدلی
- ۲۹ ۱-۱۴-۱-۲- آموزش همدلی از دیدگاه کزناریک
- ۳۱ ۲-۱۴-۱-۲- برنامه آموزشی ریشه های همدلی
- ۳۲ ۳-۱۴-۱-۲- آموزش همدلی کاتن (۱۹۹۲)
- ۳۴ ۱۵-۱-۲- بیان عقاید و نظریه های مربوط به همدلی
- ۳۴ ۱-۱۵-۱-۲- نظریه ی هافمن
- ۳۷ ۲-۱۵-۱-۲- نظریه ی راجرز
- ۳۷ ۳-۱۵-۱-۲- نظریه ی قیاس اجتماعی
- ۳۷ ۴-۱۵-۱-۲- نظریه ی گیلبرت و پروکتر
- ۳۸ ۴-۱۵-۱-۲- نظریه واکنش جسمی جیمز
- ۳۸ ۶-۱۵-۱-۲- نظریه ی شناختی
- ۳۹ ۷-۱۵-۱-۲- دیدگاه مارشال و همکاران از همدلی (۱۹۹۵)
- ۴۰ ۸-۱۵-۱-۲- دیدگاه رست از همدلی
- ۴۱ ۹-۱۵-۱-۲- نظر سایر دانشمندان در زمینه همدلی

- ۴۳ ۲-۲-۲ مبانی نظری مهارت های اجتماعی
- ۴۳ ۱-۲-۲-۲ تعریف مهارت های اجتماعی
- ۴۴ ۲-۲-۲ انواع مهارت های اجتماعی
- ۴۴ ۱-۲-۲-۲ مهارت ارتباط
- ۴۶ ۲-۲-۲-۲ مهارت ارتباط میان فردی
- ۴۷ ۳-۲-۲-۲ مهارت ارتباط غیرکلامی
- ۴۸ ۴-۲-۲-۲ مهارت تقویت و پاداش
- ۴۸ ۵-۲-۲-۲ مهارت پرسش
- ۴۸ ۶-۲-۲-۲ مهارت آماده سازی
- ۴۹ ۷-۲-۲-۲ مهارت خاتمه دادن
- ۴۹ ۸-۲-۲-۲ مهارت توضیح دادن
- ۴۹ ۹-۲-۲-۲ مهارت گوش دادن
- ۵۰ ۱۰-۲-۲-۲ مهارت نفوذ
- ۵۱ ۱۱-۲-۲-۲ میزان نفوذ اجتماعی
- ۵۲ ۱۲-۲-۲-۲ مهارت ابراز
- ۵۳ ۱۳-۲-۲-۲ تصمیم گیری برای ابراز وجود نکردن
- ۵۳ ۱۴-۲-۲-۲ مهارت تعامل درگروه ها و رهبری
- ۵۳ ۱۵-۲-۲-۲ مهارت همکاری
- ۵۴ ۱۶-۲-۲-۲ مهارت همدلی
- ۵۴ ۳-۲-۲ ویژگی های مهارت های اجتماعی
- ۵۴ ۴-۲-۲ مهارت های اجتماعی از نگاه صاحب نظران
- ۵۷ ۵-۲-۲ آموزش مهارت های اجتماعی
- ۵۸ ۱-۵-۲-۲ فواید و آثار آموزش مهارت های اجتماعی
- ۵۹ ۲-۵-۲-۲ روش های آموزش مهارت های اجتماعی
- ۶۰ ۶-۲-۲ روش های ارزیابی مهارت های اجتماعی
- ۶۱ ۷-۲-۲ روش هایی برای تقویت مهارت های اجتماعی
- ۶۲ ۳-۲-۲ مبانی نظری رشد اجتماعی
- ۶۲ ۱-۳-۲-۲ تعریف رشد اجتماعی

۶۲ ۲-۳-۲ مفهوم رشد اجتماعی
۶۳ ۳-۳-۲ آموزش آداب اجتماعی
۶۴ ۴-۳-۲ اهداف رشد اجتماعی
۶۴ ۵-۳-۲ رفتارهای بهنجار اجتماعی
۶۵ ۶-۳-۲ رفتار های نابهنجار اجتماعی
۶۵ ۷-۳-۲ رشد اجتماعی در دوران های مختلف
۶۵ ۱-۷-۳-۲ رشد اجتماعی در دوره ی پیش دبستانی
۶۶ ۲-۷-۳-۲ رشد اجتماعی کودک در دبستان
۶۷ ۳-۷-۳-۲ رشد اجتماعی در دوره نوجوانی
۶۸ ۸-۳-۲ نشانه های فرد رشد یافته اجتماعی
۶۹ ۹-۳-۲ ارتباط میان رشد اجتماعی و رشد فردی
۷۰ ۱۰-۳-۲ رابطه اجتماعی شدن و مهارت های اجتماعی
۷۰ ۱۱-۳-۲ نظریه ی یادگیری اجتماعی بندورا
۷۱ ۴-۲ مبانی نظری ارزش های زندگی
۷۱ ۱-۴-۲ مفهوم ارزش های زندگی
۷۱ ۲-۴-۲ اعم ارزش های زندگی
۷۵ ۳-۴-۲ اهداف ارزش های زندگی
۷۶ ۴-۴-۲ راهکارهای افزایش ارزش های زندگی در کودکان
۷۶ ۵-۴-۲ ارزش زندگی انسان در اندیشه ملا صدرا
۷۹ ۶-۴-۲ ارزش های زندگی در اندیشه کی یو کگور
۸۱ ۵-۲ پیشینه تحقیقات انجام شده درباره موضوع تحقیق
۸۲ ۱-۵-۲ سوابق تحقیق در داخل ایران
۸۶ ۲-۵-۲ سوابق تحقیق در خارج از ایران
۸۸ ۶-۲ مدل مفهومی پژوهش
	فصل سوم: روش پژوهش
۹۱ مقدمه
۹۱ ۱-۳-۱ نوع پژوهش
۹۱ ۲-۳-۲ جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه گیری

۹۱جامعه آماری ۱-۲-۳
۹۱حجم نمونه ۲-۲-۳
۹۲روش نمونه گیری ۳-۲-۳
۹۲متغیر های پژوهش ۳-۳-۳
۹۲متغیر مستقل ۱-۳-۳
۹۲متغیر های وابسته ۲-۳-۳
۹۲شیوه جمع آوری داده ها ۴-۳-۳
۹۴ابزار های پژوهش ۵-۳-۳
۹۴مقیاس رشد اجتماعی وایلد ۱-۵-۳
۹۵پرسشنامه مهارت های اجتماعی کودکان ۲-۵-۳
۹۵پرسشنامه همدلی کودکان ۳-۵-۳
۹۵روش های تجزیه و تحلیل آماری ۶-۳-۳
۹۵ملاحظات اخلاقی ۷-۳-۳

فصل چهارم : یافته های پژوهش

۹۸مقدمه
۹۸اطلاعات جمعیت شناختی ۱-۴-۱
۹۹توصیف کمی متغیرهای پژوهش ۲-۴-۲
۱۰۰تحلیل داده ها (بررسی فرضیه های تحقیق) ۳-۴-۳
۱۰۰آزمون کولکوگروف اسمیرنوف (برای پیش فرض نرمال بودن) ۱-۳-۴
۱۰۰آزمون لون (برای پیش فرض همگنی واریانسها) ۲-۳-۴
۱۰۱فرضیه اول: آموزش ارزشهای زندگی به کودکان پیش دبستانی بر میزان همدلی آنان تاثیر دارد.... ۳-۳-۴
فرضیه دوم: آموزش ارزشهای زندگی به کودکان پیش دبستانی بر میزان مهارت های اجتماعی آنان
۱۰۳تاثیر دارد
فرضیه سوم: آموزش ارزش های زندگی به کودکان پیش دبستانی بر میزان رشد اجتماعی آنان تاثیر
۱۰۵دارد
۱۰۷تاثیر متغیرهای جنسیت، تحصیلات پدر و تحصیلات مادر در میزان رشد اجتماعی فرزندان
۱۰۹خلاصه

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادها

مقدمه	۱۱۱
۱-۵- نتایج تحقیق	۱۱۱
۵-۱-۱- نتایج مربوط به آزمون فرضیه های تحقیق	۱۱۱
۵-۲- بحث و بررسی	۱۱۳
۵-۳- محدودیت ها	۱۱۴
۵-۴- پیشنهادات کاربردی	۱۱۴
۵-۵- پیشنهادات برای پژوهش های بعدی	۱۱۵
منابع	۱۱۶
پیوست ها	۱۳۰
۱: پرسشنامه ها	۱۳۱
۱-۱: مقیاس رشد اجتماعی وایلند	۱۳۱
۲-۱: پرسشنامه مهارت های اجتماعی کودکان	۱۴۱
۳-۱: پرسشنامه همدلی	۱۴۴
۲: روش های آموزش ارزش های زندگی	۱۴۵

فهرست جداول

- جدول ۳-۱: شرح جلسات آموزش ارزش های زندگی (یوسفی و یوسفی، ۱۳۹۰)..... ۹۲
- جدول ۴-۱- توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری بر اساس متغیر جنسیت کودک..... ۹۸
- جدول ۴-۲- توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری بر اساس متغیر سن..... ۹۸
- جدول ۴-۳- مقادیر شاخص های توصیفی در خصوص پیش آزمون و پس آزمون متغیرهای مدل ($N=20$)
برای هر گروه)..... ۹۹
- جدول ۴-۴- آزمون کولموگروف اسمیرنوف یک نمونه ای برای متغیرهای تحقیق..... ۱۰۰
- جدول ۴-۵- آزمون لون برای پیش آزمون متغیرهای تحقیق..... ۱۰۱
- جدول ۴-۶- خروجی اصلی تحلیل کوواریانس..... ۱۰۲
- جدول ۴-۷- میانگین اختلاف پس آزمون و پیش آزمون همدلی در دو گروه..... ۱۰۲
- جدول ۴-۸- خروجی اصلی تحلیل کوواریانس..... ۱۰۴
- جدول ۴-۹- میانگین اختلاف پس آزمون و پیش آزمون مهارت های اجتماعی در دو گروه..... ۱۰۴
- جدول ۴-۱۰- نتایج اصلی تحلیل کوواریانس..... ۱۰۵
- جدول ۴-۱۱- میانگین اختلاف پیش آزمون و پس آزمون رشد اجتماعی در دو گروه..... ۱۰۶
- جدول ۴-۱۲- مقایسه رشد پیش آزمون و پس آزمون بر حسب جنسیت در گروه آزمایش..... ۱۰۷

فهرست اشکال

- شکل ۴-۱- مقایسه بین میانگین همدلی پیش آزمون و پس آزمون در دو گروه..... ۱۰۳
- شکل ۴-۲- مقایسه بین میانگین مهارت های اجتماعی پیش آزمون و پس آزمون در دو گروه..... ۱۰۵
- شکل ۴-۳- مقایسه بین میانگین رشد اجتماعی پیش آزمون و پس آزمون در دو گروه..... ۱۰۷

چکیده

هدف اصلی تحقیق حاضر بررسی اثر بخشی آموزش ارزش های زندگی بر میزان همدلی و مهارت های اجتماعی و رشد اجتماعی کودکان پیش دبستانی شهر کرمان بود. جامعه آماری این پژوهش کلیه کودکان پیش دبستانی مهد کودک نوازش شامل ۷۲ نفر بودند که در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ در مهد نوازش حضور داشتند. پیش آزمون برای همه کودکان اجرا گردید و از میان آن ها کودکانی انتخاب شدند که از لحاظ همدلی، رشد اجتماعی و مهارت های اجتماعی نمره پایین تری را در پیش آزمون همدلی، رشد اجتماعی و مهارت های اجتماعی کسب کرده بودند که از این تعداد، ۴۰ کودک به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش، مقیاس رشد اجتماعی وایلند (۱۹۵۳) پرسشنامه مهارت های اجتماعی کودکان (۱۹۸۰) و پرسشنامه همدلی کودکان (۲۰۰۹) بود. پس از اجرای پیش آزمون و انتخاب گروه نمونه، آموزش ارزشهای زندگی برای گروه آزمایش در ۱۰ جلسه ۴۵ دقیقه ای اجرا گردید اما گروه کنترل هیچ آموزشی دریافت نکردند. برای تجزیه و تحلیل داده ها، با توجه به مقیاس های اندازه گیری، اهداف و فرضیه های پژوهش از روش های آمار توصیفی و استنباطی استفاده گردید. نتایج پژوهش نشان داد که آموزش ارزشهای زندگی به کودکان پیش دبستانی بر میزان همدلی آنان تاثیر دارد و باعث افزایش همدلی در گروه آزمایش شد. همچنین آموزش ارزشهای زندگی به کودکان پیش دبستانی بر میزان مهارتهای اجتماعی آنان تاثیر مثبتی داشت. آموزش ارزشهای زندگی به کودکان پیش دبستانی بر میزان رشد اجتماعی آنان تاثیرگذار بود. از آنجائیکه همدلی نقش مهمی در مهارت های اجتماعی و رشد اجتماعی کودکان دارد، والدین و مربیان باید به این نکته توجه داشته باشند و با استفاده از این آموزش ها بتوانند میزان همدلی کودکان را افزایش دهند.

واژگان کلیدی:

ارزش های زندگی، همدلی، مهارت های اجتماعی، رشد اجتماعی

فصل اول: کلیات پژوهش

مقدمه

کودکان در سنین پیش از دبستان علاقه بیشتری به ارتباط با بزرگترها نشان می‌دهند. شرایط اجتماعی امروزی از نظر نوع سکونت، تعداد افراد خانوار و محدوده‌های شغلی و اجتماعی والدین در این زمینه موثر است. آموزش‌های این دوره می‌تواند آمادگی رشد را در دوره ابتدایی تسهیل کند. کودکانی که از آموزش‌های قبل از دبستان برخوردار بوده‌اند از نظر مهارت‌های کلامی و دستیابی به تجارب دست‌اول به هنگام بازی و فعالیت از سایر کودکان رفتار جامعه‌پسندتری از خود نشان می‌دهند. به طور کلی می‌توان گفت آموزش قبل از دبستان بر سازگاری و رشد عاطفی و اجتماعی کودکان به طور چشمگیری موثر است. از طرفی رشد فناوری در قرن حاضر به بالاترین سطح خود در تاریخ بشری خواهد رسید و با خود تحولات بشری و تغییرات خیره‌کننده‌ای را در ابعاد گوناگون به همراه خواهد آورد. شیوه‌های رویارویی با مسائل موجود و نوظهور، هماهنگی و سازگاری با تغییرات، نحوه ارتباط با دیگران، فشارهای ناشی از شرایط محیطی و ... همه‌گونه‌هایی از مسائلی هستند که بیش از پیش در عصر جدید مطرح می‌شوند. بنابراین این زندگی در چنین شرایطی مهارت‌های خاصی را طلب می‌کند، مهارت‌هایی که بتواند درست زیستن یعنی زندگی سالم و با نشاط، توأم با صلح و بالندگی و کارآمدی را به ارمغان آورد (قنبری هاشم آبادی و کدخدازاده، ۱۳۸۶).

رشد انسان در زمینه‌های روانی، اجتماعی، جسمانی، جنسی، شغلی، شناختی، الگو (خود) اخلاقی و عاطفی صورت می‌گیرد. هر یک از این زمینه‌ها نیازمند مهارت و توانایی است. در واقع می‌توان گفت که تکامل مراحل رشدی وابسته به مهارت‌های زندگی است. زمانی که افراد مهارت‌های زندگی اساسی را کسب نمایند در عملکرد بهینه خود پیشرفت می‌کنند. البته این آموزش‌ها در صورتی نقش برجسته‌تری دارند که در یک مقطع رشدی مناسب ارائه شوند (اون هار جی و همکاران، ۱۳۸۷).

مهارت های اجتماعی کودکان، بخشی از موضوع اجتماعی شدن آنان است. اجتماعی شدن مسئله ای است که در آن هنجار ها، مهارت ها، انگیزه ها، نگرش ها و رفتار فرد شکل می گیرد. مهارت های اجتماعی به عنوان مهارت های لازم برای تطبیق با نیاز های اجتماعی و نیز حفظ روابط بین فردی رضایت بخش تعریف می شود. به بیان دیگر، مهارت های اجتماعی، اغلب به عنوان مجموعه پیچیده ای از مهارت ها در نظر گرفته شده است که شامل ارتباط، حل مسئله و تصمیم گیری، جرات ورزی، تعامل با همسالان و گروه و خود مدیریتی می شود (جلیل آبکنار و همکاران، ۱۳۹۲).

کودکان و نوجوانان به دلیل تجربه ناکافی و عدم آگاهی از مهارت های لازم از جمله آسیب پذیرترین قشر از اقشار اجتماعی هستند و به رغم انرژی و استعداد های بالقوه و سرشار، آن ها از چگونگی به کار بردن توانمندی های خود و مواجهه با مسائل و مشکلات زندگی آگاه نیستند. آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان بهترین بستر برای ارائه این آگاهی به آن ها است (بنی جمالی، ۱۳۹۴).

از سوی دیگر محققان معتقدند همدلی توانمندی است که وجود آن را از نخستین سال های زندگی در کودک می توان مشاهده کرد. از نخستین سال های زندگی، بسیاری از رفتارهای کودک حاکی از این واقعیت است که او قادر به درک دیگران است و می تواند با آنان همدلی کند. با وجود این افراد مختلف از نظر توانایی و تمایل به همدلی کردن با دیگران متفاوت اند. تفاوت موجود در میل به همدلی در افراد مختلف به نحوه تربیت کودکان از جانب والدین بستگی دارد. درصد قابل توجهی از رفتارهای همدلانه کودکان از طریق تماشای نحوه واکنش نشان دادن اطرافیان در مقابل درماندگی دیگران شکل می گیرد. کودکان با تقلید از آنچه که می بینند مجموعه رفتارهایی از واکنش های حاکی از همدلی را در خود به وجود می آورند. از جهت دیگر ما شاهد این واقعیت هستیم که با بزرگتر شدن کودکان و ورود آنها به جامعه، توان همدلی در آن ها کاهش می یابد و این یکی از بزرگترین معضلات جامعه صنعتی است. در جوامع امروزی به دلیل ماشینی شدن زندگی و کمتر بها دادن به ارتباطات میان فردی، دامنه ارتباطات بین فردی محدودتر شده و در این محدوده نیز هر یک از ما آن قدر درگیر مسائل شخصی خویش هستیم که فرصتی برای با هم بودن پیدا نمی کنیم یا آن قدر ارتباطات مرزبندی شده است که در هنگام وقوع مشکلات خواه به دلیل احترام گذاردن به وقت دیگران و خواه به دلیل عدم اعتماد حاصل از این تمدن به خود اجازه نمی دهیم مسائل خود را با دیگران در میان بگذاریم. به این ترتیب روز به روز از میزان توان همدلی ما با دیگران کمتر می شود (لاکانی و همکاران، ۱۳۸۵). حال که به نقش پر اهمیت همدلی پی برده ایم ممکن است این سؤال در ذهن شکل بگیرد که همدلی چیست؟ و چگونه می توان این توانایی را در خود پرورش داد؟ لذا هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی اثر بخشی آموزش ارزش های زندگی بر میزان همدلی و مهارت های اجتماعی و رشد اجتماعی کودکان پیش دبستانی شهر کرمان می باشد.